

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállás:

Külső-monostoruța 500. sz.

Kiadó hivatal:

Középuța, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-ször 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasensteint és Vogelmál (Wollzeile 9. sz.).

Nyitlertéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetés mellett a szerkesztőséghez ezimzendők.

Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

Megjelen a lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délel.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félve 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY” 1868. évi folyamára.

A „K. Közlöny” előfizetési ára:

Egy évre	12 forint o. ért.
Félévre	6 „ „ „
Évnegyedre	3 „ „ „
Egy óra	1 „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középuța Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Klapka lapja a kolozsvári választásról.

Klapka lapja, a „Századunk”, mely az igazságot jobbra és balra egyiránt függetlenül meg szokta mondani, a pesti egyenlőségi kör közlönye, mult keddi számában ezeket mondja:

„A kolozsvári képviselőválasztás végbement. Távirati tudósításaink szerint Vetter Antal ellenében Nagy Péter választott meg országgyűlési képviselővé. A választás ezen eredménye világosan mutatja, miszerint a választásnál, nem mint nálunk sok helyütt szokás, személyes, hanem pártkérdések forogtak fenn. Nagy Péterrel a Deák párt győzött Erdély fővárosában. — Ezen eredmény nagy megnyugtatásunkra fog szolgálni mindazoknak, kik a magyar fajnak Erdélyben sajtáságos és nem legkedvezőbb körülményei közt aggodalommal nézték azon izgatást, melyet a bal és szélső bal némely elemei Erdélyben üttek, s mely egyes jelenségek után itélve, már-már eredményeket látszott felmutatni. Nagy része az erdélyi hazafiaknak azon nézetben van, hogy mindaddig, míg Erdély unioja nemcsak megvalósítva, hanem megerősödve nem lesz, minden mesterkélt s fontos ok nélküli oppositio a magyar kormány ellen csak az erdélyi magyar-ság helyzetét gyöngíti s csak azoknak válthatik hasznukra, kik az unio megakadályoztatására törekszenek.

S ha felvesszük az erdélyi magyarság helyzetét, fel azon bonyolódott, nagy részt csak avitkus és modern visszaélésekből álló politikai és társadalmi viszonyokat, melyekből mielőbb kibontakozni Erdélyre nézve valódi életkérdés, — magunk is azt hisszük, hogy az erdélyi magyarság feladata a mai körülmények közt nem opponálni a kormánynak, hanem a kormányhoz, mint saját legerősebb támaszához ragaszkodva, oda működni, hogy az unio a két testvérhaza közt mielőbb életképes alakban létrejön, és élére állni azon szabad-elvű mozgalomnak, melytől Erdély egyedül várhatja politikai és gazdasági felvirágzását. A királyhágóntúli megyék sajtáságos helyzetükben csak úgy tölthetik be hivatásukat, ha ezen ösvényre lépnek. Ragadja kezébe az erdélyi magyarság a szabadelvű reformok zászlóját, — mert ez, és csak ez fogja helyzetét megszilárdíthatni.”

Ajánljuk e komolyan intő, ünnepléses szöveget királyhágóntúli minden honfitársunk figyelmébe. Az elfogulatlanul számotvető, biggadt hazafiság s pártszennvedély szempontján felülemelkedett belátás szövege az, melynek hatása elől csak a legridegebb szív és elme zárkózhatik el.

Pest, jan. 24. 1868.

(D.) A „Hon” mai számában Csernátóy aláírásával három hasábos cikk jelenik meg, részint az író társaságából kilépett pártól, részint pedig a jobb-középről.

Hasonlati valóban nem igen hízogók a Ghicz-Tisza pártra nézve, habár kaczerkodni óhajtana velök, hogy egykor viszont együtt lehessenek, az író a „Hon” kapuit tárva tartja a „kiüdüldöző” azon baloldaliak számára, kik most e szerint nincsenek kiüdült állapotban, mert hisz a mint Cs. úr mondja, „a domino és domina oly kedves cseleket vet, miképp nem csoda, ha levélkái elbolondítják a jámbor férfit is, a sokat mondó pillantások, a mindent-ígérő sóhajtások stb. udvarlóvá tesznek nem egy okos embert.” Ezekhez képest Cs. úr sem csodálkodik, hogy ellenzéki barátai közül többen egy elegans maszk körül forgolódnak, sőt kissé rossz neven is veszik, ha valaki nem hisz az angyalokban. „Furesa ugyan

— írja tovább — hogy ők hisznek benne; de ha ez nekik multság, ám lássák, a „Hon” megmarad a szemlélfődés terén.

Tehát a „Hon” megmarad üdült állapotában s el nem bolondítva; következöleg a kik töle visszavonultak, vagy is inkább öt ott hagyják, azok ninesenek rendes állapotban, s el vannak bolondítva.

Nem tudom, a balközépnek legkitünőbb képességei hogyan veendik ezen csodálatos édesgetést, de alig hiszem, hogy tettök s elhatározásuk teljes öntudatában, bünbánólag elérzékenyülnének ezen szelid szemrehányások miatt, s sietnének igazolni az író szavait.

Azon nézetkülönbség, mely a szakadás válságában kitört, régebben meg volt már a balközépben, e párt biggadtabb fiai nem igen applaudáltak azon agitatókat, melyeket országszerte a szélsőbal indított meg, és a melyeket éppen a „Hon”-ban Csernátóy rendszeren nagy lelkesedéssel fogadott s hagyott jóvá. A „Hazánk” már is elég élkén tiltakozott ezen gazdálkodás ellen, és sok ilyenmü kérdés merült fel, melyek irányában a balközép tagjai nem hasonló szempontokból hoztak itéletet, s egy részök sokkal közelebb állott a szélsőbal szempontjához, mint azon párthoz, melynek pártfegyelmé kötelezte.

Igy a delegatio bemenetel kérdése, csak az evidens ok volt a scissio ténylegesítésére, de nem első eszme, nem első nézet, a mi öket elválasztá, s midön Tiszáék kimondák, hogy a delegationnak, mint positiv törvénynek ellene nem szegülnek, söt életrevalóságát megkísérteni segítenek, azért még ha tán e delegatiót életrevalónak nem találják, ha annak jó hatása felett véggépp elesüggednek is, azért nem fognak mint bünbánók, visszatérni elhagyott társaikhoz, hanem megállanak saját álláspontjukon, s törekszenek arra, hogy a delegatio helyett valami jobbat kivívjanak, s bizonynyal a Deák-párt is ha ez intézményt képtelennek találandja, hasonlóra fog küzdeni.

Azokban minket, kik Deák pártjához tartozunk, inkább a Deák-párt bomladozására vonatkozó reflexiói érdekelnek.

Kétségtelen az, hogy a miniszterium kényes helyzeténél fogva jön oly helyzetbe, mely szerint az általa jónak látott terveket módosítja, s mint oly kormány, mely a többségi pártból alakult, tartozik is nézeteit a párt nézetének alárendelni, máskülönb e többséggel nem kormányozhat.

A miniszterium elég híven is teljesítette pártja iránti kötelmeit azon kérdésekben, a melyek már szönyegre kerültek, s nem adott sem határozati-, sem törvényjavaslatot az országgyűlés elé, mielőtt pártjával azt nem közölte, s annak támogatását meg nem nyerte volna. A párt olykor módosított ezen javaslatokon, s a miniszterium, a dolog természete szerint, ellene nem szegült, mert tudja, hogy ö magára nem kormányozhat, hanem csak is pártja által. Hogy a miniszterium a törvényhozás körén kívül eső intézkedéseiben tett olyanokat, a melyek egyes Deák-pártiaknak ninesenek inyére, hogy kinevezések, berendezés sat. történt úgy, a mint soknak nem tetszik, hogy Erdélyben is sok minden nines még a maga rendjén, s nines úgy, a mint a Deák-pártiak már látni óhajtának, az bizonyos; de sok mindent nehéz körülmények mentenek, s sok mindent ment az, hogy most a kormány keze alatt készülöfélben vannak az ezekre vonatkozó törvényjavaslatok, melyek ez aggodalmakat s kedvetlenségeket eloszlatni törekszenek.

Annyi mindenesetre bizonyos, hogy a jobb-közép nem miniszterialis párt, hanem a névről nevezhető: Deák-párt, s nem ö van a miniszteriumért, hanem a miniszterium van belöle, s e viszonyt a miniszterium ekkorig helyesen fogta fel, ök szintén úgy vezérököül nézték Deákot, mint mi többi képviselök, a kik a kormányn s hivatalokon kívül állunk, és ekkorig éppen nem vettük észre a miniszteriumnak olyszerű törekvését, a minöt Csernátóy úr cikke gyaníttat, mintha Deák befolyása alól emancipálni akarná magát, s azon telivér miniszterialista pártnak, mely Deák tekintélyét alkalmatlanságnak nézi és mondja, — bizony mi nyomát sem láthatjuk.

Ellenkezöleg Deákhoz annyira ragaszkodik pártja, hogy döntö okai alapos politi-

kai bölcseségén felül, ezen ragaszkodás és szeretet tekintélye nélkül nem tudjuk a mostani igen nehéz s sok mindenben praesudicious körülmények között mit tehetne a miniszterium.

Hogy jöhet idő, midön a hatalom elszedítvén az embereket, a mostani kormány is mostani pártjával collisióba jöhet, azt nemcsak kétségbe nem vonom, de mint lehetőséget már régen felállítottam magam is, de azon kérdést akkor sem lehetend feltenni a mit a „Hon” vezérczikkezője föltesz, ezt mondván: „akkor meglátjuk, melyik részre áll Deák Ferencz.”

Nehezen hiszem, hogy Deák nélkül szakadjon meg valaha a jobb-közép, s így nem beszélhetni arról, hogy Deák melyik részre áll, csak is arról, kik szakadnak el Deáktól, talán egy lehető miniszterialis párt kedveért?

Azt hiszem, hogy a mig Deák él, addig az ö zászlói alatt mindig lesznek annyian, hogy a haza ügyében az eldöntö szó az övék legyen, s ha a „vota non sunt numeranda, sed ponderanda” mondat korszaka fog bekövetkezni is, bizonynyal a Ghicz, Tisza, vagy akár a Csernátóy-kormány is meg fogja hallgatni azon akkor leendő kormány-ellenzékét, melynek élén Deák álland.

Deák nem fog valamelyik részre állani, hanem valamelyik rész fog mindig állani mellette, mig az ég fényes eszté épen megtartja, s ezen rész soha sem lesz olyan, melyet akármelyik kormányra lépendő párt ignorálhasson.

Most azonban ily szakadás nines, még lappangva sincsen; a kormány a föbb elvekben kénytelen Deák eszméit követni, különben bizonynyal nem kormányozhatna, mert a párt, ha a megpróbáltatás napja jöne el, Deák és más bárki közt választania, bizonynyal absolut többségében Deák mellett maradna.

Nem lehet tehát elbinni azon lappangó szakadást, mit a „Hon” cikke gyaníttat. Nines annak pártunkban semmi nyoma. Egyesek szakadhatnak el a párttól s jöhetnek belkérdekek, midön valakit, minket is, mást is meggyözüdésék pártunktól elvonandanak, senki sem állhat jót arról, hogy egy embert, legyen az bármily nagy — tüskén bokron követ; azonban Deák oly igazságos szív s oly tiszta fő, hogy neki mindig nagy pártja lesz, most pedig e pártban szakadási előkészület sincs.

Bécs, január 24. 1868. *)

(r.) A ki csak felületesen is ösmeri a nagyobb tanácsköző testületek természetét, tudja, hogy az ülések hivatalos megnyitása után, még néhány nap telik el formalitásokkal, a megalakulás nehézségeivel. Annnyival inkább így van ez, ha egy oly új testületnek kell munkássága terére lépni, minö a magyarok számára a delegatio.

A munka megkezdését illetöleg a német delegationnak több előnye van. Nem is említem azt, hogy a magyarok, a nemzet tagjai nem nagy hibern álló pontosságánál, vagy a régi megjelenési szokásnál fogva, egy napot kérték: első ülésüket nem 19-én, vasárnap, hanem hétfön, 20-án tartották. De igenis jelentékenyen megkönnyíti a német delegatio állását a magyarhoz hasonlítva az, hogy a német uraknak nem kell magoktartásában egy százas alkotmányos élet hagyományaival egyeztetni az új intézményt; legkisebb öku sem lehet attól tartani, hogy a magyar befolyás tulhatalmat ragadhatna magához a közözüyek intézése körül; és egyszerű összekötötésbe léphetett már is a közözügyi miniszteriummal, a mint azt a közözügyi törvények rendelik is. Így már a német delegatio hozzá foghatott a közözügyi budget vitatásához.

A magyar delegatio tagjainak legnagyobb része 18-án és 19-én megérkezvén, ö Felsége 20-kán fogadta a közözügyi három miniszter, Andrassy és Festetics grófok jelenlétében. Ez alkalommal Andrassy gróf a delegatio tagjait ö Felségének egyenkint bemutatván, a király mindenki taghoz intézett néhány kegyteljes szót. E fogadtatás után tartotta a magyar delegatio első rövid ülését. A delegatio ülései nemesak, hogy minden ünnepléses szertartás, de minden hivatalos közbelépés nélkül

*) Egyik tiszteletreméltó hazánkia bécses ígértét vetük, hogy lapunk olvasói szives lesz idörol idöre eredeti tudósításokkal értesíteni a dolgok folyamáról. Fogadja köszönetünket. Sajnáljuk, hogy e levél oly későre jutott el hozzánk, miképp mult számunkban már nem közölhetük. Szerk.

magoktól nyitlak meg, nem nyitattak meg. Elöleges megállapodás nyomán gr. Majláth Antal, mint korelnök, elfoglalta az elnöki és a legifjabb tag a jegyzői széket. Ekkor megállapított mi módon történjék az elnök- és jegyző-választás. Másnap, 21-én elnökké választott Somssich Pál, jegyzővé Horváth Lajos. A tagok igazolása a képviselőház és felsőház delegatio választásról szóló jegyzökönyvi pontjai hivatalos másolatának felolvasásából állott.

Ugyanazon napon, melyen magának a delegatio elnököt és jegyzőt választott, egyszermind egy albizottságot is küldött ki, a tárgyalási rend elkészítésén. A német delegatio erre egyszerten elfogadta a birodalmi tanács házszabályait. Mint tudatik, a magyar házszabályok igen hiányosak; ugyanezt tehát csak annál fogva sem lehetett tenni. Ha nem esalódom, az albizottság ma végzi be munkáját; talán holnap lesz már ülés, melyben az ügyrend kiosztathatik a tagok közt, hogy aztán hétfön teljes ülésben lehessen tárgyalni.

Mindezen közben folynak a látogatások, ismerkedések, megkezdöttek a lakomák, a társaságok. Már volt egy pompás nagy ebéd gr. Festeticsnél. Tegnap volt fogadás Beust bárónél. Holnap lesz estély Becke pénzügyminiszternél stb. Valóban méltó joggal lehet delegatásainknak kívánni nemcsak világos fejet, mely képes megoldani a nehézségeket, de egyszermind jó gyomrot is, mely képes megbirközni azokkal, miket a fényes asztalokra halmoznak fel.

Még egyet. Ugy halljuk, hogy tegnap este a társaságban Beust bárónél viszonyosan kevesen jelentek meg a magyar delegatio tagjai köztül. Ha úgy van, bizonyosan nem valami tntetési szándokból történt a közös külügyminiszter ellen, ki iránt méltán lehet nemesak legnagyobb tiszteltetel, de elösmérséssel is minden magyar hazafi. Talán a magyar visélet kérdése okozhatott valami oly nehézséget, mit még nem sikerült közmegállapodásra oldani meg.

A kolozsvári választásról.

Befejeztnek tekintenök e rovatot, ha nem esalódtunk volna reményünkben. Reméltük, hogy a „M. Polgár” tegnapi száma a választás előtt és alatt hasábjain jelentkezett hibák kiigazításának hosszú sorát hozandja; és reméltük azért, mert egy gondolkoztunk, mint a baloldal egyik helyi tekintélye, ki azon lapban így szól: „Rosz szolgálatot tesz a hazának és rozsat pártjának is, ki kitünö ellenfelét kisebbiteni törekszik.”

Ugy látszik azonban a „M. Polgár” nem mindenben ért egyet e munkatársával, ki, közbevetöleg legyen mondvá, elég jól láthatta, mik szüllettek meg azon lapban a választás körül is.

Legalább e látszat mellett tanuskodik azon megszokott undor, melylyel a „M. Polgár” még most is csattogtatja szárnyait.

Adjunk mutatványt:

1. „A gyözüelmi mämör hidegen oszlott szét, s gondolkodóvá tett minden embert.”

Talán nem nagyon fogja bánni a „M. P.”, ha a mämört egészen ignorálva, csak a gondolkozás jegyzük meg annyit, hogy igenis: igaza van, mindenki gondolkozóba esett, csak — mint látszik — kinek legerősebb szüksége lenne rá: a „Magyar Polgár” nem.

2. „Azon szállongó hírek, mintha Nagy Péter úr a kövtegről, a törtétekek miatt, lemondana, alaptalanoknak bizonyultak be.”

Ecce! bizony alig hittük, hogy ekkora hatalmat vindicáljon magának a „M. P.”, vagy akár azon mindenki által kárhözottat szögyenteljes demonstratio hösei is, hogy kedvökért csak egy rakjék le mandatumait a képviselök. Most már ennyivel is többet tudunk.

3. Olyan ablakokat is vertek be, melyekről senki sem tud. Gyanus.

4. Macskazenét adat, melyet senki sem hallott. Ez azért megböcsátható, mert annyira elhitette volt magával, hogy fülei könnyen tévütra vezethették; úgy látszik a tervekkel nem volt ismeretlen, a tényeket aztán nem nagyon vizsgálta.

Végül hírként felemliti a esendörök czirkálásait is. Reméljük, ezt csak nem vette zokon, miután nem akarhatja, hogy minden békés polgár ablakát beverje egyenemely utczagyerek. — Ha pedig azon meggyözüdésben él, hogy a esendöt és rendet a hétfön este kibocsátott kialtvány állította helyre, — azon kialtvány, melynek egyik aláírója a szavazatszedésnél jelentkezett dühös zajban mélyen hallgatott, másika pedig szónokolván, lelármázott, — e rendet előbb is helyreállíthatta volna. Kár volt ki nem rukkolni stb.

Az urbéri ügyek körüli némely legsürgösbb teendőkről.

VI.

A megelőzőtt cikkben mondottakból világos, hogy azon esetre, ha a páteus commentátalanul hagyatnék, ezen mulasztásnak a már előbb felsorolt tömörkedés hátrányokon kívül, s azonkívül, hogy az országot az urbéri székek hosszabb fenntartása miatt több kiadásokkal terhelné, azonkívül, hogy gátolná az igazságszolgáltatás iránti bizalom kifejlődését, s azonkívül, hogy nagy akadály maradna az urbéri ügyek béke utján elintézésének és ezután is anyagot szolgáltatna az ugy a földesuraknak, mint a köznépeknek sok kellemetlenséget, költséget, sőt nem egyszer nyomort is okozó elkerülhetendőt urbéri perekre; és azonkívül, hogy ezzel nagyban folyna be a proletárok száma növelésére: ezeken kívül még azon további véghetetlen káros következtést sem szűnnék meg eredményezni, hogy mind újabb meg újabb tápot nyújtván azon elterjedt rögösze általánosításához is, hogy paraszt embernek ural szembe soha sem szolgáltatik igazságot, mindig fokozná a népnek a birtokos osztály ellenes hangulatát, és ily úton vég-eredményeiben még oda is kihatna, hogy a sors által e hazában egymás mellé helyezett s már érdekeltűségükkel fogva is nem egymásnak rontására, hanem kölcsönös támogatására utalt nemzeti-égek oly igen óhajtott közeledhetésének is egyik nagyjelentőségű akadály a fogva maradni.

Nyereségeke ezen imént felsorolt eredmények hazánkra, vagy valamelyik nemzetiség messzebbre tekintő, jól fel-fogott érdekére nézve? vagy-nak-e talán érdekében a birtokos osztálynak? avagy talán előnyösök azok a szegény földművelő néposztályra nézve? — E kérdésekre részéről **igennel nem** felelhetek.

Rea mutattam immár azon sok iránybani kártekyo következményekre, a melyek az urbéri nyiltparancs néhány tételeinek különbözőképp értelmezéséből származnak, és feltüntetni igyekeztem azt is, hogy ezen állapot további fenntartása ellen számtalan magánosok jogérdekei megóvásán kívül közigazdszati, sőt politikai tekintetek is komolyan szólanak.

Most tehát a midőn már a nyiltparancs commentálásának sürgős szükségességét eléggé láthatóvá tettnek gondolom — azon kérdés merül fel előttem, hogy:

Valjon nincse valami más oly nagy fontosságú politikai indok, a melyrei tekintet miatt a páteus illetékes magyarázatának tagadhatlan szükségessége daczára is, a commentatio nem volna eszközölhető?

Nem tudom, hogy korlátolt eszmekörűnek, vagy annak, hogy helyzetemben kevésbé messze láthatárral bírok, vagy talán a politikabani avatlanságomnak s az e kérdés feletti gondolkodásra fordíthatott idő rövidségének kelljen-e tulajdonítanom; de meg kell vallanom, hogy részéről sehogy sem vagyok képes oly roppant fontosságú politikai okot felképzelnem, a mely mérlegbe vetve ama soknemű szomorú következtésekkel, a melyek a nyiltparancs félremagyarázhatóságát követték, oly súlyos volna, hogy azon páteus commentatioja elmellőzését eléggé indokolni bírna.

Sorban veszem mindazon politikai okokat, melyeket csekély felfogással megindolni tudok, de egyetlen egyre sem tanálhatok olyanra, melynek szemben a nyiltparancs commentátalanul hagyásából eredő sokféle véghetlen hátrányokkal túlnyomó fontosságot tulajdoníthatnék. — És ugyan:

Egyik volna tán azon agály, hogy valjon a törvényhozás (mint, melynek a commentatio s esetleg az egyes §§-oknak más törvényezikkel helyettesítése alkotmányos viszonyaink között hatásköréhez tartozónak tekinthető) nem fogná-e az urbéri nyiltparancs tárgyalása alkalmával az illető tételeket oly szabadelvtőlentül (?) értelmezni, hogy azáltal, főleg a földmives nép között, elégedetlenség idézhető-e? Én azonban e felvetést oly kevésbé gondolom megállíthatónak, hogy merőben szükségtelennek látom annak elemzésével hosszabb időt eltölteni.

A törvényhozás egyik factora Urunk ö Fel-sége, a másik az országgyűlés.

Hogy Felséges Urunk azon nyiltparancsnak, melyet a korlátlan uralom alatt önhatalmából 1854-ben összealkottatni s legkegyelmesebben kiadni méltóztatott, most, mint alkotmányos uralkodó, kevésbé szabadelvtőlentül értelmet kívánhasson adni, vagy (föltéve, de meg nem engedve *) hogy ha ezt az országgyűlés tenni szándékozhatnék is: egy illiberalisabb el-

járáshoz legmagasb szentesítésével hozzájárulhatna, az előttem teljes lehetetlenségnek látszik.

Hogy pedig az országgyűlés (utóda ama törvényhozótestületnek, a mely annak, hogy a kor-szellemmel együttesen is tudott haladni, s annak, hogy a helyzet magaslatára fölemelkedni bír: a jobbagyság eltörlése által kétségtelen bizonyítékát örökölte meg) hogy moudom az országgyűlés oly kevésbé tudja egykori elődét e téreni szabadelvtőlentül követni: ezt is részéről egyáltalában fel nem tehetem.

Még akkor sem tudnék ily illiberalitástól tartani, ha arról volna szó, hogy az urbéri nyiltparancs az első 87-dik cikkig merőben átalakítások, és ha a páteus minden egyes cikkelye annak szó szerinti értelménél sokkal szabadelvtőlentül helyettesítést tenne szükségessé. Hogyan tarthatnék tehát ettől akkor, midőn az, mi ez ügyben el nem halászható teendő, alig áll többől néhány oly cikk szabatos értelmezésénél, mely vagy nincs elég tisztán fogalmazva, s ezért különbözőképpen magyaráztatik, vagy az idők során más, oda vonatkozással nem bíró cikkel összekötésök által, avagy a páteus szelleméből ki-voztak állított következtetések által, annak szó szerinti fogalmától eltérőleg különböző módokon el-ferditve értelmezett?

(Folytatás és befejezése a következő két utolsó cikkben következik.)

A kolozs-kalotai ev. ref. egyház-megyei r. zsinat véleménye a népnevelési egyletek tárgyában.

(Folytatás.)

II. A tervrajz II. fejezete 6. §-ánál fogva az egylet közgyűlése, avagy elnöksége által, közvetlenül levelezésbe léphetne, a kir. vallás és közoktatásügyi miniszteriummal. A III. fejezet 1. §-a szerint pontos és kimerítő, s megkivántató statisztikai kimutatásokat az egylet terjesztene a cultus miniszteriumhoz, még a jogilag hitelekeztetünk kezén levő iskolákról. A 3-dik §-s szerint a főfelügyeletet ez gyakorolná; a 4-dik §-s szerint ez gondoskodnék a felszerelésről, s a 6-dik §-s szerint pedig, a könyvtárak felállításánál, az erre szükséges pénzt, még az iskola vagyonából is vehetné, holott mindenki tudja, hogy népiszkoláinknak eddigéig még nem igen van külön vagyona, az egyház közös vagyonánál. És ezen eljárások által az egyletek beleavatkozónak hitelekeztetünk eddig gyakorolt jogaiba. Mindezeket tekintetbevé, méltán tűzte ki püspökünk a második kérdést is, hogy:

Anyaszentegyházunk önkormányzati jogaival mennyiben összeférhető, hogy a vegyes nemzeti-ségi és vallású társulatok vizsgálják iskoláinkat, kuttassák vagyonállását stb. és egyházi kormányzó testületeinket kikértilve, közvetlenül a magyar cultusminiszter ural legyenek összekötésben?

Hogy ha népnevelési egyletek alakulnak, és ezen egyletek az általuk előállítandó népiszkolák sorsát vezetik, s azokat, melyeket saját erejükön teremtenek, mint saját gyermekeiket ápolják, ez nagyon természetes és kézzelfogható. Valamint az is, hogy mint főfelügyelői, azon általuk felállítandó iskoláknak, ők legyenek összekötésben, hivatalos érintkezésben mindazon politikai hatóságokkal, a legfelsőbb közgiz, melyeknek közreműködését kell hogy igénybe vegyék.

De hogy az ezután alakulandó népnevelési társulatok, a már magokat régen organizált hazai törvények által biztosított vallásos társulatoktól, azok megkérdése nélkül, kezükbe vegyék azon népiszkolák sorsát, és azok érdekében, mint a tervrajz kijelölt szakaszaiban körvonaloza van, az ezen iskolákat áldozatokkal és nagy gondal elő-állított, és fenntartott társulatok kikértilésével, magával a cultusminiszteriummal lépjenek összekötésbe: ezt a legszabadabb demokratiai elvek mellett sem lehetne egyébként, mint jogsértésnek nevezni, mindaddig, míg ezen vallásos társulatok, törvényes és százados egykorlatokról önként le nem mondának, vagy a törvény ezen jogok megszűnését ki nem mondja, és máskint nem intézkedik.

Hiszen hitelekeztetünk társasága is nem egy régen alakult egylet-e, a végre is, hogy a felekeztet népe számára, magára hagyatva, önjerején is, iskolákat rendezett, azokat fenntartotta, s reájuk felügyelt?

És hogy feltételeinek, gondosságának nem volt több eredménye, mint a mennyt felmutathatótt, annak nem a hitelekeztet volt annyira az oka, mint inkább az, hogy a népiszkolákra vonatkozó intézkedéseit a kormány eddig nem gyámolította, és a hol a felekeztet egyleti ereje megtöbört és segélyt nem nyújthatott, annak emelésére a kormány sem járult egy fillérrel sem.

Igaz ugyan Schweiczban, Angliában, mint Észak-Amerikában is, nagy lendületet nyert a népnevelés, és csaknem csodásan megapasztotta a tanulatlanság, neveletlenek számát, azáltal, hogy népnevelési egyletek alakultak, s karolták fel lelkesen a népnevelési ügyét. De ez egyletek ott is, csak azon iskolákra, intézetekre ügyelnek fel, melyeket ők alapítottak s tartanak fenn; de a már létezőtek, s mások által alapítottak ügyeibe nem avatkoznak, legalább rendelkezésileg nem.

Igy, a már nálunk is szabadon alakulhatnak ily társulatok, s bárkipék is egyéni szabadsá-

gában állhat az ily társulatokba való beállítás, és az ily társulatoknak ismét szabadságukban áll, bár hol is, iskolákat nyitni, azokat fenntartani, és a val-lásfelekezteteknek csak annyit beleszólásuk lehet, miszerint megkivánhatják, hogy a gyermekek hitelekeztetők vallásos tanításának.

Ez ellen kifogása senkinek nem lehet, sőt mindenki örvendhet, ha ily társulatok alakulva, terjesztik a népnevelést, sőt oly társulatoknak is, melyek a felekeztet iskoláira nézve gyakorolnának jótékonyaságot, a szegény gyermekek tanulhatási segédelmzése, a tanítók fizetése javítása, s több efélel által.

Azonban az ily egyletek tagjai, a már meglevő iskolák ügyei vezetésébe annyira bele nem vegyülhetnek, hogy a cultus-miniszterrel legyenek közvetlen összekötésben, s oly tárgyakról tegey-nek feljelentéseket, kimutatásokat stb., melyek kö-rül eljárás és intézkedés eddig még más társulat sajátja, tulajdona, ezen társulat sérelme nélkül.

Mert jóllehet, azt mondja a nemes báró fel-hívásában, hogy: „a népnevelés végre is az egész nemzet közös érdeke, közös ügye, mely iránt minden egyes polgár jogosítva, sőt kötelezve van ér-deklődni”, mindazáltal a mily igaz és kétségbe nem vonható ez állítás, oly igaz másfelől az is, hogy minden érdekeltég mellett egy polgár sem feledezhetik meg a jog becsülése és tiszteleté-ről sem.

Azonban tegyük fel, miszerint anyaszentegyházunknak a népiszkolákra vonatkozó önkormányzati jogát önként fel kell adnia, mert ez által a népnevelés ügye, mint szent czél, fog előmozditatni: lássuk, hogy a jogfeladással e czél jobban elérhető-e?

„A népnevelés terén áthatóbb, s az egész országra egyetemesen kiterjedő reformokat — a nemes báró szavai szerint — addig nem lehet tenni, míg fel nem fedeztetik, hogy e téren, hol és mennyi, s minő anyagi és szellemi erő áll rendelkezésére, s mennyit kell pótolni?” Ezek kitűdására — a tervrajz szerint — anyaszentegyházunk kormányzó testületei kikértilésével minden idevonatkozó kimu-tatásokat, statisztikai adatokat, az egylet teendője volna a cultus-miniszteriumhoz felterjeszteni.

Már most feltehető-e, hogy az innen, amon-nan, többnyire légből merítendő kimutatások, felter-jesztések biztosabbak és hitelesebbek lehetnének, mint azok, melyek az egyházi kormányzó testü-lek felügyelete és rendelkezése alatt készülhetnek? Bizonyára nem. Tehát a miniszterium az erők és hiányok kitűdésében tétlenül vezetettük. És így a jogfeladást a czél sem tanácsolja, sőt a czél elér-hetése javasolja, hogy az eddigi közegek legyenek, ezután is azon esatornák, melyeken az illető mi-niszterium az népnevelési ügy előmozdítása czéljából hiteles adatokhoz juthasson, és ez alapokon, a hiányokon segíthessen.

Azonban, midőn r. zsinatunk, a felfejtett okok miatt, nem tartja kivihetőnek a Királyhágón ineni meggyekben a népnevelési egyletek oly módon át-alakulását, mint a tervjavaslathoz van, sőt így ala-kulhatva is, anyaszentegyházunk autonómiaját látná sérvté, a nélkül, hogy az egyletek a czél megkö-zelíthetnek, és ily értelemben, ily tervrajz alapján a népnevelési egyletek alakítását nem pártolhatja, mindazáltal ezzel nem azt mondja ki, hogy az eszmét elveti, sem azt nem akarja, hogy népiszkoláink tovább is ezen állapotban maradjanak, melyben je-lenleg vannak, hanem r. zsinatunk véleménye oda irányul, hogy hitelekeztetünk felkarolva az eszmét, saját autonómiajából kifolyó rendelkezési jogánál fogva kormányzó testületei által, részint egyházme-gyéként, általában pedig mint superintendentia, szervezze magát, a népnevelés emelésére, a követ-kező tervrajz szerint: (Vége következik.)

Levelezés.

Belső-Szolnokmegye áll a n d ó bizotmá-nyának évnegyedes közgyűlése. Dézs, január 20. 21. 22. 23. — Mezei munka nem lé-vén, a bizottmány rendes és számos tiszteletbeli tagjai csaknem mind megjelentek, s a terem már 10 órakor zsűfölség telve volt, valamint a hallga-tóság számára elrekesztett osztály. Ösi szokás sze-rint bizottmány nevezetett ki, mely a főispánt az elnöki székek elfoglalására meghívja. Minek követ-keztében főispán Torma Károly ö maga a megye lelkes éljenzései között az elnöki széket elfog-lalja. Üdvözlő a megye hazafias érzelmi, biggadt gondolkodású, a közügyekben jártas és belátással bíró tagjait; s valahányszor szerencséje van az év-negyedes gyűléseket megtartani, e megye tagjai-nak jelenléte mindig legnemesebb örömmel tölti el keblét. Főlemliti az alkotmányosság vívmányait, s azon nyereseményeket, melyekben közelebből Erdély is részesült, s melyek fel fognak olvastatni; a mi a megye közigazgatási, közbiztonsági, gazdasági és törvénykezési ügyeit illetik, részletesen elő fogják terjesztés az illető főbírák. Nyomom beszédét több-szörös éljenzés szakítá meg; végül a gyűlést meg-nyitották nyilvánítva.

Jelenti, hogy a júliusi közgyűlés megbízása folytán megyénk halhatatlan emlékü főispánja, Wéér Farkas életnagyság képét díszes olajfestményben, hazánk kitűnő rajzművésze Kovács Mihály által el-készíttette, s mint a tisztelt bizottmány látja, a te-remben ki is függesztette, hozzáadván e valóban

díszes kép árához a megye megbízása folytán azon pénzösszeget is, mely a néhai emlékére emelendő szoborra már elébb össze volt gyűlve, miről a szám-adást a jövő közgyűlésen elő fogja terjeszteni. Ez-után elnöki székből felállva — Wéér Farkas képe felé fordul — s az egész gyűlés felállása közben megható bangon így szól: „Megboldogult nemes férfit! Ime színed előtt mondom ki az általad oly forrón szeretett B. Szolnokmegye közönségének határozatát: mikint emléked és hatásod e megyében szent és elenyészhetetlen!” Ezután Gajzágó Sala-mon egy gyönyörűn fogalmazott s Wéér Farkas megyei s országgyűlési életét tartalmazó vázlatot olvas fel, s határozatilag jegyzőkönyvbe iktattatni kéri. Elfogadtatott s egész kiterjedésében jegyző-könyvbe iratni határozatolt.

Felejtethetlen emlékü nagy hazánkfának szen-telt ez ünnepélyes percek után felszólítja elnöklő főispán az illető főbírákat jelentéseik megtételére. Minek folytán közigazgatási főbíró, Gajzágó Sala-mon, előadja a megye közbiztonságilag kielégítő állapotját; említi, hogy az országosan felémet oko-zott s elterjedt marhadög e megyében nem mutatkozott; az utak csináltatása is lehetőleg eszközöl-tetett, azonban e tekintetben az útmegváltási pénz két évről is nagy mérvben fizetetlen maradt, s az országos pénztárból 800 forint kellett kölcsönözni a hátralék begyűléseig.

Az országos adót illetőleg a tisztség a na-gyobb birtokosokat irásban felszólította hátralékaik befizetésére, hogy a gyűlöléses katona-executio ki-kerültségek, de, úgy látszik, eredmény nélkül, mert a megyében adóbátralék maradt 1866-ról 195,146 frt 24 kr. és az 1867-re kivetett 280,228 frt 52 kr., összesen 473,434 frt 71 kről 1867 deczemb. végéig kifizetve lévén 218,313 frt 23 kr., s rela-xactio utján letöröltetvén 1045 frt 58 kr., ájtött ez évre hátralékban 284,075 frt, melynek felhajtása a tisztség hátsáskörét, úgy látszik, túlhaladja, holott az ország jelen szükségéi folytán, ily roppant há-tralékok annyiban nem maradhajnak, s a kormány-nak erősebb eszközökhöz kell folyamodnia.

Ezután törvényszéki főbíró Torma István ol-vassa hivatalos jelentését, mely szerint: A) polgári ügyekben a mult rendszerről eldöntetlen maradt 178, 1867 jul. 23-áig bejött 4260, összesen 4544, ellátottat 4360, eldöntetlen maradt 84; B) hagra-téki ügyekben: a mult rendszerről ájtött 506, jul. 23-ig beadott 37, összesen 533, ellátottat 149, hátralék 384; polgári peresomók: a közelebbi rend-szerről 31, jul. 23-ig beadott 42=75, ellátottat 29, itélet általi végzésnél 30, maradt hátra 14; E) büntügyekben: a mult rendszerről ájtött 144, jul. 23-ig bejött 970, összesen 1122, eldöntetett 783, hátralék 239; F) büntügyi keresetek: a mult rend-szerről 231, jul. 23-ig bejött 110=341, ellátottat 26, megszüntetett 53, abbanhagyott 1, elítélte-tett 11, maradt 211; G) urbéri ügyek: a mult rend-szerről 52, jul. 23-ig bejött 549=607, eldöntetett 483, maradt 116; H) urbéri per, császári adó: a mult rendszerről 223, jul. 23-ig 11, ellátottat és elítélte-tett 8, maradt 115; I) urbéri perek rendezése és földterhermentesítési per 601, tagosítási 28, adószabalyozási 30, bevégzett tagosítás: Árpástó, Bethlen, Felső Oroszfalu, Monostorszeg, Somkerék, bürtönlre elítelt rab 21, vizsgálati 44, férfi 61, nő 5, közigazgatási 6, dézsi 9.

Ezen előterjesztések után a felsőbb rendelé-sek olvasása kezdődött. Élénk, érdekes viták, a te-lekkönyv és katonaállás ügyében stb. miről rész-letesen holnap. (Folytatjuk.) Zömlén.

Maros-Vásárhely, január 26-án, 1868. — (A maros vásárhelyi követválasztás eredménye.) Folyó hó 24-dik és 25-ikén lefolyt választás eredménye következő:

Szavazott összesen 713 választó, ebből 7 szavazat szabályellenessége miatt elesvén, a meg-maradt 706 szavazatból nyert: Berenczei László 299, Knöpfler Vilmos 200, Dobolyi Sándor 145, Szabó János 26, Veszei Károly 11, Szentgyörgyi 10, Deák Farkas 6, Kossuth 2, Bereczki Sándor 2 s többen egy-egy szavazatot Általános többséget a választottak egyike sem nyervén, az új választás folyó hó 31-ikre van kitűzve.

Ezen eseményből kifolyólag hibáztatnom kell azon elmulasztást, miszerint a követválasztást meg-előzőleg ezen nemes városnak annyi politikai józan tapintattal és valódi hazafias érzelmekek fölrühá-zott tekintélyesebb polgárai közül egyik sem vál-lalkozott követválasztási értekezlet összehívására. A „Székely Közöny“ mult év decz. 31-iki száma-ban megpendítette az eszmét; helyesen szorgalmaz-ván, miszerint szolgáltatassék alkalom arra, hogy jölőiteink ismertessék meg velünk azon politikai elveket, melyeket mint törvényhozók szemelött fog-nak tartani, vallják be nyiltan, hogy az ország-gyűlési pártok melyikébe fognak tartozni stb.

De fájdalom, ezen kiznő bizonytalanságunkat élénk jellemző és városunk becsületére hivatkozó czikk is elhangzott a pusztában.

És mi lett az eredmény? A szavazóknak csaknem fele nem szavazott, (levén ezen városnak mintegy 1300 választója) ezt természetesen talá-lom, mert a hivatását helyesen átértő választó min-denekelőtt jelöltjének politikai hitvallása és elvei felől igyekszik meggyőződni és a tulajdonok má-sodikának sorozza a tehetséget, tehát csak máso-

* Kár azt még „meg nem engedve“ is feltetni.

dik tekintet lehet a személy. Ezen választás alkalmával a választók nagy része bizonytalanságban lehetett a jelöltek politikai hivatásuk felől, mert többször hallottam ugyanazon jelölt felől elkenéz nézetnyilvánítását.

Ezen sajnós mulasztásnak lett eredménye, hogy annyian nem használták választási jogukat, és hogy általános többséget a választottak egyike sem nyert. Valjon az új választást megelőzőleg, ha nehézséggel is jár, de honfi kötelességérzetből lelkesülten nem lehetne-e a jelzett mulasztást bár valamennyire helyreigazítani?

Még pár szót székünk dolgairól.

Utóbbi levelemben megemlítettem, miszerint székünk állandó bizottmányának a falusi népiszkolák ügyében hozott hazafias végzését erősen keresztülvendő főkirálybíró úr ömlga a székben körutat tenni indult. Ezen körútnak eredménye, a mint azt körülbelül előre sejteni lehetett, következő:

Minden községben, hol átutazó főkirálybírák az előre értesített község gyűlésekben megjelent, a nép valódi közlekedéssel fogta fel a korszerű eszmét és kezdeményezést s a legzsebb hazafi áldozatkészséggel járult annak keresztülvételéhez. Hodos, Kőszvényes, Remete, Sóvárád, Kibéd nagy székely községek a második tanítói állomást 160-tól 250 ft fizetéssel, szabadszállással, fával felállították, s a roskadozó iskolaházak helyett újak építését meghatározták.

Szegényebb községek a tanítói fizetéseket szintén megjavították s általában minden községben, hová főkirálybírák ezuttal eljutott, községi iskolapénztárak alapították, melyeknek gyarapítására, önkényes adakozás alapján, községi magtárak létesítettek.

Végül félreértések kikerülése szempontjából meg kell említenem, miszerint a „K. K.“ 11-dik számában megjelent utóbbi tudósításom azon kitételét, hogy főkirálybírákat említett körútjában főtiszt. Veszeli Károly úr kísérte, oly formán kívánom érteni, miszerint azon napokban V. K. úr is a r. kath. megyék látogatására kiszállandó levén, Hodoson, Kőszvényesen, Remetén együtt voltak, hol a főtiszt. úr is az iskola-ügyben különösen közreműködött, de Remetéről visszatért s főkirálybírákat további útjában az egész szavatai járás boszán albiztos Dózsa Károly úr kísérte.

K. F.

KÜLFÖLD.

KELETI DOLGOK. A „Times“ berlini levelezője a keleti viszonyokról így ír:

„Ignatieff tábornok, a konstantinápolyi orosz követ, ki legújabbán haza utazott, fejedelmét annak szükségéről igyekszik meggyőzni, hogy Keleten erősebb eljárás követtessek. Az ő tanácsa szerint, a szultán szláv alattvalói közt létező igaztosságot buzgón szítani s ki kell fejteni, mindaddig, míg az egyenes s kényszerítő befolyást nem gyakorol a török kormányra. Más szavakkal ő némi szárazföldi krétai ügyet akar előidézni. Azonban egy nagybefolyású ellenfele van: Gortsakoff herceg ezen eljárást nagyon mérsekné tartja, attól félén, hogy ha az ügy időelőtt válságra jutna, Franciaország s Ausztria ezt ürügyül használnák föl arra, hogy Törökországot saját mintájuk szerint alakítsák át. Az ő közüdmása tény, hogy a szláv raják csak alkalomra várnak, hogy a nyugati hatalmakkal hasznó-hajtó összeköttetésbe lép-hessenek, hogy így ne fűggenek kizárólag Oroszország kétes protecciójától. Különösen a szerb fejedeleme már régóta kissé tartózkodó magatartást tanúsít a Neva melletti tolokodó védnöke irányában, s noha a nemzeti mozgalom ereje által ideiglenesen a folyamattal úszni kényszerítették, szeretne egyelőre jó viszonyban lenni a francia s orosz kormányokkal. Ezért Gortsakoff herceg saját fejedelmére nézve legbiztosabb eljárásnak tartja, diplomatai pressió által egyik engedményt a másik után csikarni ki a portától; ekkép a rajákat maga iránt lekötelve, de a többi hatalmakkal még sem adván alkalmat tényleges beavatkozásra. Szerinte Oroszország ily módon lassan, de biztosan működén, előnyösen használna fel idejét, míg nem valamely szárazföldi összeütközés zavarában hatályos csapás ejtése által aratná túrlémenek gyümölcsét. A herceg ezen nézetekben B. Budberg, a párisi orosz követ, s az udvarnál levő német s aristocraticus töredékek által támogatatik. Másrészt Ignatieff tábornok Milutine hadügyminiszter s a nemzeti párt segélyében bizik, melynek befolyása Lengyelország legutóbbi meghódítása óta tulnyomó volt a kormányzatban. Ezen párt sugalmazott lapjai naponkint bátrabban lépnek föl, s ily modorban nyilatkoznak:

„Elérkezett azon idő, midőn az összes szláv fajokat az orosz kormánypálya védnöksége alá kell helyezni. A siker bizonyos lenne, ha az ügy egyszer megkezdtenék. A nagyon gyöngye lengyelek kivül az összes szlávok óhajják az összeköttetést saját fajuk nagy birodalmával. A hatalmasságok tétovázniak ellentállást fejteti ki; félén az általános conflagratio előidézésének veszélyétől. A szultán a sir szelén tántorgó beteg ember; Ausztria évekig sem tudul föl a sadovai vereségből; Poroszország nem levén érdekelve, semle-

ges maradna; Olaszország figyelme saját belső bajai által van igénybe véve; s Franciaország nehezen tenni ki magát egy újabb krími háborúnak; Angolország sakkban tartaték Amerika s az orosz cirkáló-hajóktól való félelem által. Ezért Oroszországnak nem kell tovább tétovázni, hanem munkához fognia s teljesítie Keleten politikai hivatását.

Hogy Oroszország egyedül képes a világ ama részének regenerálására, ezt bátorozottan állítja a moszkvai „Viedomosti“, a nemzeti párt vezérközlönye. „Egyedül Oroszország képes“ — ugymond — „Keletet vallási s nemzeti alapon föléleszteni, s ez Európa szabadságának nem fog kárára válni. Ausztria s a nyugati hatalmak a Kelettel sem vallási, sem nemzeti közösségben nem állván, semmi közük sincs Kelet ügyeibe. Ha Ausztria, vagy bármely más hatalmasság ily hivatást igényelne magának, Oroszország nem tétovázna, ennek meg-előzése végett bármely szélső eszközököz folya-modni.“

Ezen őszinte bevallással egyidőben, a szomszéd tartományok szláv alattvalói értesítettek Oroszország küszöbön álló eljárásáról. A hivatalos „Russ. Invalid“ kijelenti, hogy jelenleg mindenki szemé Oroszországra van fűggeszve, mely most saját kezében tartja a megoldás kulcsát, majdnem minden európai kérdést illetően.

Mivel Milutine hadügyminiszter a „eselekvési párt“hoz tartozik, természetesen, hogy oly perczen, midőn politikai barátainak eszméi ezen irányban haladnak, a katonai előkészületek folyamatban vannak. Ez utóbbiakból a háboru közellétét következőt színtoly tévedés volna, mint a Niel tábornagy, Napoleon harezias minisztere által létesített rendszabályokat a francia kabinet politikájával ugyanazonosítani. A professionatus katonák mindig előbb járnak a diplomataknál, s különösen oly időben, midőn oly sok dolog forog kozkán.

Poroszország magatartása — ezen körülmények közt — figyelmet érdemel. Az a legszigorubb semlegesség fentartása által egyrészt előmozdítja a béke fenmaradását, s másrészt ama hatalmakat, melyek részéről talán nem számíthat állandó barátságra, oly kölcsönös ellenkezés helyzetében tartja, mely azok erejét neutralisálja.

OROSZORSZÁG. Tehát már a „Patrie“ is signalisálta a porosz sajtó békés fordulatát, e makacs félhivatalos lap, mely oly sokáig nem akarta észrevenni annak nyomait. És hogy most mégis észrevette, az nem lehetlen, hogy összefűggesben van bizonyos hírekkel, melyeket párisi lapok szerint a francia külügyminiszterium Pétervárról kapott. Ezek szerint az orosz kabinet hajlandó volna a párisi szerződés terére visszatérni, s a hatalmakkal bizonyos keleti sérelmek felől értekezletet kezdeni. Teljesen bizonyossá lett, hogy a berlini udvar a béke fentartására Péterváran megfeszített erővel munkált, melynek eredményét Párisban igen becsesnek jelzik. Ezzel vége a crisisnek: Gortsakoff herceg visszalépéséről többé nincs szó, báró Budberg pedig már a legközelebbi napokban visszatér állomására.

FRANCZIA ÜGYEK. Páris, jan. 24. A senatusban előterjesztett jelentés a katonai törvényről, ez utóbbi a nemzeti biztonság és egyetértés művének mondja. A végszavak ezek: „E törvény bebizonyítja Európa előtt, hogy a császár és dynastiája, mely az ország összes erejét a béke műveinek szenteli, biztositandja, miszerint a veszély napjaiban a felfegyverzett nemzet fölkel, hogy jogainak, érdekeinek és becsületének tiszteletet szerezzen és uralkodóját megvédjé.“

A „Börsen Ztg.“ Európa katonai viszonyairól értekezve, mondja: „A francia katonai törvény őriási hatalommal ruházta fel Napoleon császárt azon esetre, ha a körülmények és a francziák nagyra-vágyása háborura vezetnének a külfölddel.“

Hasztalanul törekednek Francia- s Poroszország közt közlekedést előidézni; néhány hónap mulva Napoleon császár magasabb hangon fog beszélni, Bismarck ellenben meg fog hunyászkodni.

A hadseregi törvényre vonatkozólag egy magas állású egyéniség commentárt írt, mely, mint a „Patrie“ jan. 23-diki száma írja, többfelé kiosztott. Ugyanezen lap constatálja, hogy a béke fentartására irányzott törekvés Németország, Anglia, Franciaország kormány-köreiben naponkint növekszik s élesebben lép előtérbe; e concertból egyedül Oroszország hiányzik. S hozzátesszi, hogy a mindenfélé nyilvánuló szükségessége a békének azon eszme diadalát zárja magában, mely a császári congressusi eszmében bennfoglaltott.

NÉMETORSZÁG. A „Gazetta di T.“ írja: „Biztos kutföböl értesítünk, hogy Poroszország nagyszerű hadkészületekkel foglalkozik. Szileziában és a szász határokon egy idő óta a csapatok száma folytonosan szaporittatik és oly roppant mennyiségű anyagszerz balmoztatik fel, miszerint azt vélhetnők, hogy új szadovai hadjáratot áll kilátásban. A valódi ezél állítólag Franciaországot intervencióra kényszeríteni Ausztria, mint szövetségese javára, mely először fogna megtámadtatni a nélkül, hogy a kihívás látszatát vonnák magukra.“

TÖRÖKORSZÁG. Drinápolyból írják a „Corr. du Nord Est“-nek: „Legújabbán tanui voltunk itt az orosz küldetés egy részletének, mely az egész Balkánokat bejárta eddig kevésbé ismeretes czéliből.

Már a mult nyáron, midőn Fuad basa a liva-

diái palotában tön látogatást, hol az orosz ezár időzött, kikéretett a török miniszter engedélye arra, hogy a Balkánokba orosz missio küldessék. Azt mondák akkor, hogy e küldetés tisztán tudományos lesz; Fuad basa a kérelmet nem tagadhatta meg.

Az oroszok nem késtek az engedélyt hasznukra fordítani, és megkezdették működésüket. — Élőkön Cobrikoff tábornok áll, vannak köztük három osztálybeli tiszték, általában pedig nyg tetszik, a tudomány e képviselői közt sokkal több a katoná és kozák, mint geographus és mérnök.

Miután bejárták a Balkánokat és Felső-Bolgárországot, a küldöttség Philippopoliba ment; egy része Kustendjének tartott a Dardanellák felé, a másik Drinápolyban telepedett le. Velők van tiszteletbeli kíséret is, melyet török tüzstiszt vezényel.

Ez az ugynevezett tudományos küldöttség nem csakély izgalmat szül. Philippopoliban mintegy 200 bolgár vonult az oroszok elé; egy bolgár tekintély beszéddel tüdvözölte őket s leborult, mintha már a „szent“ Oroszországban a ezár előtt volna. E beszédben a bolgár elmondotta, hogy Törökországban a keresztények és szlávok védői egyedül az oroszok, nem pedig a párisi szerződés aláírói. És ez Törökország egyik fővárosában történt.

Az oroszok a maguk részéről az ilyen tüntetéseket legkevésbé sem utasítják vissza. Nyíltan ki-mondják, miszerint jöttek, hogy igazságot szolgáltatassanak a bolgároknak, s ezeket felszólítják, hogy nyíltan adják elő sérelmeiket. A bolgárok közt a tavalyi mozgalom újra kezd mutatkozni. Fő gyűlekezési helyök Trevoi falu, szemközt Szilistriával. Itt gyűjtik fegyvereiket, a katonai ruha- és élelemkészletet. A fölkelés több ponton fog kitörni; egy-egy fölkelő csapat 500 emberből álland; valamennyi csapatot orosz tisztek fogják vezényelni, kik köztül számosan különféle ürügy alatt már a hely színeén vannak. Hogy ha a nép nem eléggé kész a fölkelésre, felgyújtják a törökök lakait, remélvén, hogy ha a török vizsziatolás bekövetkezik, a harez elkerülhetlen. A fölkelés előkészítésével megbízott tisztek igen bőkezűek, mindamellett nem eléglik a nép felkelési hajlamát. Szerintök a bolgárok nagyon ostobák, a szerbek pedig túlságosan béketűrők.

A mi különösen Cobrikoff tábornok küldetését illeti, az nem bir nagyobb horderővel, mint az 1852-ki, mely a török kikötők bejáratait, különösen a szinopeit vizsgálta. A birodalom topographiai térképe igen pontosan készült, mert vannak hozzá műértő emberek; de könnyű átlátni, hogy inkább a stratégiai pontokat vizsgálgták, különösen az átjárásokat, melyek minden irányban a hegyeken keresztül közlekedési utakot szolgáltatnak.

KÜLÖNFÉLÉK.

* A kolozsvári képviselőválasztás eredményéről s a sajnós botrányról, melylyel az végződött, lapunk mult számában a lehető legldomosabb tárgyalogassággal kívántuk olvasóinkat értesíteni. Se káröröm azon kellemetlen helyzet felett, melybe a baloldal tulzó pártelemeke büne által jutott, nem szolt belőlünk, sem recriminációk, sem insinuatiókkal nem keserítettük véleményellenes polgártársainkat. Elégé olyan az ök helyzetök így is, hogy azt éppen nem lehet irigyelni, s mi kötelességünknek ismertük e város polgárai nyugalma, békéje s tekintélye érdekében, megfontolni, hogy még önmegtartás árán is óvakodnunk kell a párt-szenvedély élesztésétől. Ezért számos nyilatkozatot s melő hazafini elkeseredés s polgári önértelből fakadt cikket mellőztünk. Nem lenne-e szives már a „M. Polgár“ is tünépelyesebb hangon szólni — ha még szólni kell — e kérdéshez? Mire valók azok az újabb s higye el, azokat — a kiknek túlbuzgó barátsága ellen maguk is tiltakoznak — csak tovább is ingerlő insinuatiók? Elégédjek meg már! Tegye meg e városért s magáért. Nyugodjék meg abban, hogy Kolozsvárt nemcsak baloldal van, de van erős és független és pedig felfelű ügy, mint lefelé egyiránt független jobboldal, mely csak alkotmányos többségi jogával él, midőn egyikét a legtiszteltemelőbb hazafiaknak megválasztotta. Soha se szállingóztassa azt a hirt, hogy Nagy Péter a „történetek miatt“ lemondani akarna. Jobb lesz, ha éppen „a történetek miatt“ megszűnik t. laprtársunk ily „éredkes hírek“et bocsátni szárnyaira. De még a sem járja, hogy mikor egy magyar miniszter számtartójának ablakát beveri néhány nyugtalan ember, azt hirtelje, hogy macskazenével tisztelkedtek a nagy hazafinak. És így tovább, egész lapunkat az igazság érdekében helyreigazításoknak stb. kellene szentelnünk, ha komolyabb dolgunk nem lenne.

— Két hált regisztrálunk egy füst alatt: egyik tegnapiótt folyt le fényesen, élénken s a legjobb eredménnyel, ez volt a második színházi álarczos-bál; másik a polgári társalkodó által rendeztetett, mely a maga nemében unicum, mennyiben ez volt azon táncvizigalom, hol senki sem tánczolt, s pedig csak azon egyszerű okból nem, mert összesen csak három férjese nő jelent meg, hajadon egyetlen egy sem. A gyöngye vigalmat királyi biztos úr ömlga is meglátogatta, jegyét 20 fittal váltván meg.

— A helybeli jogakademiai tanári kar a

polgári perrendtartásra vonatkozólag észrevételeket terjesztett volt az igazságügyminiszter elé. Most a miniszter úr egy, ifj. Groisz Gusztávhoz intézett levélben fejezi ki elismerését, s igéri ez észrevételek tanulmányozását.

— Hanyadmegye főispánja, gr. Kun Koesárd, ezen állásától saját kérelmére fölmentetvén, helyébe Barcsai László tartományi biztos nevezetett ki.

— A magyar vasútkölesön-aláírások és befizetések elfogadására az összes magyarországi postabivatalok is fölhatalmaztatnak.

— Albrecht főherczeg hadsereg-parancsnokká nevezetett ki.

— A vallás és közoktatási miniszter a folyó tanévben betöltés alá került két erdélyi ösztöndíjat Korbuly József és Miller József erdélyi származású műtanulóknak adományozta.

— Nagy veszteségről értesültünk, mely a nemzeti irodalmat s a magyar akademiát érte. Nagyérdemű hazánkfia, Erdélyi János, sáros-pataki tanár, 54 éves korában meghalt, éppen akkor, midőn a tanszéktől megvála, egészen az irodalomnak élni szándékozott.

— Nagy concessio egy frakkért! Farsang második vasárnapján jó tréfa mulattatta a közönséget. Egy nappal korábban a „Hazánk“ újdondásza azt írta, hogy Karácsonyi Guidó úr báljában egy frakkban megjelent oppositionalis grófra a hölgyek megjegyzék: „ugyan furcsa öltönnnyel cserélte fel a tigrisbőrt.“ Erre valaki a „Hon“-ban találva érezvén magát, védelmére kel a frakknak és körülbelől mondja: Volt idő, midőn a nemzet minden eszköztől meg volt fosztva az absolutismusnak ellenszegülési, tehát felvette a magyar rubát, hogy opponálhasson. De ma, midőn módunkban van célravezető eszközökkel adni kifejezést nézetünknek, nem óhajtatód a választal köztünk és a nyugati civilizált nemzetek között stb. Ecce! mégis csak birunk célravezető eszközökkel az absolutismusnak ellenállni. Tehát a szabadsajtó, parlamentaris kormány, mégis csak ér valamit: daczára annak, hogy Csernátóny úr a „Hon“ éppen azon számában enuncialja, hogy az egész nyere-mény csak ebből áll: quota, státusadósság, delegatio, Kossuth hazaárulósítása és Gelich.“ Egek! minő varázs-báj rejthetik egy frakk fecsekarkában! Csak hogy czeplizhessenek benne, inkább concedálják, hogy a quotán és Gelichen kívül még célravezető eszközökhöz is jutottunk, miknek birtokában immár az 1860 ki ruha demonstratio egészen fölfelegessé vált. (E. L.)

— Az ujonczok összeírását illetően. Több számunkon keresztül följegyeztük, hogy több megye és város hatósága feliratot intézett a honvédelmi miniszterhez az ujonczok összeírását rendelő miniszteri leiratra. Most előttünk fekszik a honvédelmi miniszter válasza, melyet e tárgyban N. Váradhoz intézett s mely egész terjedelmében itt következik: „Midőn a honvédelmi miniszterium részéről mult hó 25-én 18523. szám alatt az ország összes törvényhatóságait az 1847-ben szűletett ifjak összeírására, s az 1846- és 1845-ben szűlöttek lajstromainak kijavítására felszólítam, egyuttal ezen intézkedés czélját és indokait is kiemeltem, — felemlitettem ugyanis, hogy az ujonczok megajánlása esetében ezen intézkedés által azoknak, kik a hadkötelezettség alóli felmentésre igényt tartanak, idejekorán alkalom adatik, hogy az ezen igény érvényesíthetése szükséges okmányokat megszerezhessék, hogy továbbá az ujonczjutalék részletes kivételése a lehető legbiztosabb kules szerint megtörténhessék, s hogy az ujoncz jutalék kiállítására az ügy fontosságának megfelelő rendben az e részben legalkalmasabb vagy is oly időben eszközöltessék, midőn egyrészt a lakosság általában hon tartózkodik, s leglányegesebb és félbe nem szakasztható mezei munkák még be nem állanak, másrészt a kivitellel megbízandó közegek is más hivatalos teendőikkel még kevésbé terhelvők. — Hogy tehát a kérdéses összeírás csak is a hatóságok és a nép érdekében lett elrendelve, ez bővebben indokolni szükséges; minthogy azonban a város községének ezen intézkedés elleni aggodalma leginkább azon felfogás szüleménye, hogy ez esetben a hatóságok követelménye oly műveletre szándékolatik igénybe vétetni, mely a törvényhozás hatáskörébe vág; kötelességének ismeri a honvédelmi miniszterium a város közönségét megnyugtatólag biztositani, miszerint a kormány lelkiismeretesen óvakodott, és fog óvakodni ezentul is attól, hogy a törvényhozás jogkörébe avatkozzék; tünépelyesen elismeri és elismerte, hogy az ujonczok megajánlása, az ujonczozásnál követendő elvek és szabályok, valamint általában a honvédelmi rendszer megállapítása az országgyűlés jogaihoz tartozik, miért is mindjárt a kérdéses felhívás bevezetésében különösen hangsúlyoztatott, miként a fel-szólamlás és ujonczozás csak is azon esetre állhat be, ha országgyűlésileg egy hozandó különös törvény alapján 1868. évben az ujonczállítás szükségessége bekövetkeznék. — E felhívásnak czélja nem egyéb, mint eszközölni azt, hogyha és a midőn a törvényhozás az ujonczállítást megszavazná, ez annak idejében biztos adatok alapján és az illetők legnagyobb megnyugtatóásával történhessék. Ezen előzetes összeírás tehát tisztán a belkormányzati teendők közé sorozandó, mely a törvényhozás

